

Vandaag planten morgen oogsten

Jongens van de leefgroep van
Huize St. Jozef krijgen instructie
over het telen van warmoes

FOTO: FEDERATIE ANTILIAANSE JEUGDZORG

Groen onderwijs op de Nederlands Antillen: wie ooit aan de andere kant van de oceaan is geweest kan zich daar weinig bij voorstellen. De tropische omstandigheden, de bodemgesteldheid en de economische situatie lijken elke poging om land- en tuinbouw te bedrijven bij voorbaat uit te sluiten. Toch heeft een groep gedreven eilandbewoners op Curaçao het voor elkaar gekregen dat hun eilandbestuur hen de kans geeft om met groen onderwijs te beginnen. Het is een eigen en gedragen activiteit maar hulp uit Nederland is zeer welkom.

Twee jaar geleden bracht ik met een aantal SLO-collega's en v-
ertegevoordigers van de kennis-
centra voor bedrijfsleven en beroeps-
onderwijs OVDB en KC Handel op
verzoek van het Departement van
Onderwijs van de Nederlandse Antil-
len een werkbezoek aan Curaçao.
De opdracht was eenvoudig en moei-
lijk tegelijk: maak een kwalificatie-
structuur voor ons secundair beroeps-
onderwijs (SBO). Met als doel de →

De opslagplaats in aanbouw ▶

'braindrain' van jonge Antillianen naar de VS en Nederland in te perken en te zorgen voor een breed, flexibel, eigentijds en beroepsonderwijs van goede kwaliteit. In de beperkte tijd van een week konden wij met veel docenten, school- en eilandbestuurders een eerste aanzet geven van een structuur die veel lijkt op die van de drie sectoren techniek, gezondheidszorg en welzijn en economie van ons mbo. Binnen de sector techniek heeft men ecotechniek geplaatst, aan de hand van de eerste versie van de KS2000+.

Toen wij zo in gesprek kwamen met de docenten, werd al snel duidelijk dat wij het op de Antillen naar Nederlandse begrippen over een totaal andere schaal moeten hebben. De grootste van de 14 SBO-scholen telt slechts 600 deelnemers. Geen enkele SBO-school heeft een compleet aanbod of alle sectoren in huis. Een mogelijke samenwerking tussen de verschillende SBO-scholen loopt nogal stroef door de politiek en denominatie. De huisvesting en inventaris van de scholen is minimaal, op een enkele instelling na die met eigen en directe Nederlandse contacten heeft kunnen investeren. Door allerlei omstandigheden hebben docenten soms enkele maanden geen salaris. Maar ondanks al dit soort tegenslagen is de gedrevenheid - beroeps- en vakmatig en persoonlijk - om goed beroepsonderwijs te maken is enorm. Uit de eerste resultaten bleek dat je niet zomaar de Nederlandse situatie kunt verplaatsen naar de Antillen. Wij werden gevraagd nog niet te werken met een competentiegerichte

kwalificatiestructuur, maar voorlopig toch maar uit te gaan van de (traditionele) structuur die wij daarvoor hanteerden. De meeste Antilliaanse en Nederlandse contractdocenten kenden uit hun contacten met de Nederlandse mbo-scholen die structuren, maar de vertaalslag naar hun specifiek, Caribische situatie vergde toch flink wat moeite. De sector techniek heeft economisch flink wat klappen gekregen en het inspelen op de arbeidsmarkt bleek niet altijd een instrument te zijn in het vormgeven van het onderwijsaanbod. Maar ook het investeren in flexibele, brede opleidingen was iets nieuws.

Ecotechniek

Eind 1996 is door de directie van een van de internaten, Huize St. Jozef, gestart met een kleinschalig land-/tuinbouwproject. Een stukje grond bij de leefgroep van de jongens werd geploegd en beschikbaar gesteld voor het telen. De jongens van deze leefgroep, samen met de tuinman, werden actief betrokken bij het experiment. Dit project draaide in 1997 en 1998 en was een groot succes. Op basis van deze ervaring besloot de directie een grootschaliger project op te zetten. 'Vandaag planten morgen oogsten' is een project waarin op een originele manier samenwerking is gezocht tussen twee zeer verschillende instellingen: een koepelstichting voor internaten (de stichting Guia, Eduka i Forma) en een opleidingsinstituut voor beroeps- en tweede kansonderwijs (FEFFIK: Fundashon pa Edukashon i

Formashon di Fishi i Kapasitashon). GEF wil, met name voor de kinderen en jongeren in de internaten Huize St. Jozef en Rose Pelletier, een educatief project opzetten waarbinnen de kinderen en jongeren basiskennis over land- en tuinbouw op kunnen doen en ook in de praktijk kunnen oefenen door het zaaien en kweken van bepaalde planten en bloemen. Door het project wat groter op te zetten wil GEF bovendien het project inkomensgenererend laten zijn en (een gedeelte van) de gekweekte groenten gebruiken in de voedselbereiding in de internaten. Aangezien echter van de kinderen in het internaat niet verwacht kan worden dat zij zorgdragen voor de volledige zaai-, kweek- en oogstcyclus is het noodzakelijk op de een of ander manier arbeidskrachten in te zetten. Geheel in de stijl van het project (educatief) is gekozen voor een samenwerking met FEFFIK. Binnen FEFFIK is een nieuwe 1-jarige opleiding opgezet voor ecotechniek die in schooljaar (2003/2004) van start gaat. De leerlingen zijn jongeren die veelal geen middelbare schoolopleiding hebben afgerond maar met een dergelijk praktisch traject alsnog een (beroeps)diploma kunnen behalen. FEFFIK heeft echter geen geschikte locatie waar de benodigde faciliteiten (instructielokaal, greenhouse en andere landbouwfaciliteiten) gecreëerd kunnen worden voor zowel het aanbieden van de theorielessen als het praktijkgedeelte. Deze faciliteiten zullen op het terrein van GEF, bij Huize St. Jozef en Rose Pelletier, gerealiseerd worden. Om kosten te besparen en de educatieve doelstelling

Algemene doelstelling leertraject

Educatief traject kinderen internaten GEF

- kinderen kennis laten maken met land- en tuinbouw plus eventuele beroepsmogelijkheden hierbinnen in de toekomst;
- kinderen leren bewuster om te gaan met natuur en milieu;
- doorbraak rollenpatroon door zowel jongens als meisjes bij land- en tuinbouw te betrekken;
- vergroting eigenwaarde, zelfvertrouwen en zelfbeeld van de kinderen en jongeren;
- werken aan het ontwikkelen van bepaalde vaardigheden zoals: zorgzaamheid, verantwoordelijkheid, nakomen afspraken, etc.
- het (indirect) verwerven van een inkomen door zelf gekweekte groenten te gebruiken in de voedselbereiding en het verkopen van eventueel overschot.

Leer-werk traject ecotechniek

- jongeren de kans bieden een vak te leren en een diploma/certificaat te behalen;
- het ontwikkelen van bepaalde sociale vaardigheden bij de jongeren;
- het genereren van een (klein) inkomen voor de leerling uit de verkoop van de productie.

van het project volledig vorm te geven, zullen de constructiewerkzaamheden ook zoveel mogelijk door leerlingen van FEFKIK uitgevoerd worden.

Nieuwbouw

In de ideale situatie wordt een complete faciliteit gerealiseerd met opslagplaats, magazijn, greenhouse, leslokaal, kantine, etc., waar alle activiteiten in het kader van het project uitgevoerd kunnen worden. Omdat een nieuw project zich altijd kenmerkt door bepaalde onzekerheden (lukt het financieel, worden er voldoende leerlingen geworven, is het project succesvol, worden de doelen bereikt, etc.) is er voor gekozen om de realisering van de faciliteiten op te splitsen in twee fasen. De eerste fase van het project is de pilotperiode. Voor deze proefperiode worden enkele de meest noodzakelijke voorzieningen gecreëerd: een opslagplaats voor het materiaal, een toilet en het greenhouse. In deze fase worden geen leslokaal, kantine en toiletgebouw op het terrein gerealiseerd. Een magazijn/loods is echter onontbeerlijk om apparaten en gereedschap veilig op te kunnen bergen en een greenhouse om jonge planten op te kunnen kweken. Voor de theoretische lessen wordt voorlopig een praktische oplossing gezocht in de vorm van het gebruiken van leslokalen van een op loopafstand van het terrein liggende school. De basisvoorzieningen worden dusdanig gebouwd dat, na gebleken succes, de faciliteiten in

fase twee gemakkelijk uitgebreid kunnen worden. Mocht het combinatieproject tussen GEF en FEFKIK niet succesvol blijken te zijn, dan blijven de in de eerste fase gerealiseerde voorzieningen een waardevolle investering voor de internaten.

Na de realisatie van de noodzakelijke faciliteiten kan de inhoudelijke kant van het project 'Vandaag planten, morgen oogsten' starten. Met ingang van schooljaar 2003/2004 krijgt een groep leerlingen van FEFKIK de 1-jarige opleiding ecotechniek aangeboden. Een groot gedeelte van dit onderwijstraject bestaat uit praktijk, die de leerlingen zullen uitvoeren binnen het project 'Vandaag planten, morgen oogsten', op het terrein van GEF. Voor de kinderen van de internaten gaat dan het educatieve traject van start. De algemene doelstelling van het project kan als volgt geformuleerd worden: het realiseren van een land- en tuinbouwvoorziening met faciliteiten waarbinnen twee leertrajecten worden aangeboden: een educatief traject voor kinderen van de internaten van GEF gericht op kennismaking met land- en tuinbouw en een éénjarige opleiding ecotechniek, SBO-niveau 1. Voor de algemene doelstellingen in beide trajecten zie de hierbij opgenomen kadertekst.

Hoe verder?

De officiële opening van de nieuwbouw heeft inmiddels plaatsgevonden. Wanneer precies het onderwijstraject van start gaat is nog niet hele-

maal duidelijk. Er wordt gestart met een concept voor een niveau 1-kwalificatie SBO zoals ik dat twee jaar geleden opstelde. Maar men wil graag gebruik maken van de brede assistent-kwalificatie zoals onze minister van LNV die onlangs vaststelde en waarvoor aoc's 1 augustus 2004 jaar diploma's kunnen uitreiken. FEFKIK wil graag de praktische ervaringen delen die de aoc's opdoen met die kwalificatie en is ook nieuwsgierig naar het maatwerktraject Track21. De heer Ep Nap van FEFKIK heeft intussen voor vakinhoudelijke kennisdeling contact gelegd met Hogeschool Larenstein, IPC Groene Ruimte, Aequor en de Hogeschool Zeeland (voor aquatische ecotechnologie). Inmiddels is ook een docent aangetrokken met een Wageningen Universiteit-opleiding.

Toch valt er nog wat te wensen: FEFKIK zoekt de juiste weg om aan een kleine tractor met apparatuur erop te komen en wil hulp bij het opstellen van een inventarislijst voor ecotechniek. FEFKIK wil graag in contact komen met een of meerdere Nederlandse aoc's voor verdere kennisdeling en biedt mogelijkheden voor stages aan voor docenten en studenten. Een adoptieproject lijkt hen daarbij de beste manier voor een duurzame en praktische samenwerking tussen vakgenoten. Het emailadres van de heer Nap is e.nap@feffik.an. Voor meer informatie kunt u ook terecht bij Jan Koster: j.koster@slo.nl, 06 20415656.

Jan Koster (SLO)